

Tetra stříkavá a její neobvyklý způsob rozmnožování

Divukrásná, vzdálená a pro Středoevropana stále v mnohém tajemná pralesní oblast jihoamerického veletoku Amazonky není jen domovem dnes už snad všeobecně známých gigantických ryb, ale i drobných druhů, jako je např. tetra stříkavá (*Copella arnoldi*) z čeledi štíhlotělovitých (*Lebiasinidae*) o velikosti pouhých 6–8 cm. V Evropě se poprvé objevila v r. 1905 zásluhou Oskara Kittlera z Hamburku. V médiích se o této rybě sice mnoho nedozvíme, nicméně její neobvyklé životní projevy rozhodně upoutají každého pozorovatele. Nenápadně zbarvenou tetru stříkavou znají především akvaristé a mnozí chovatelé ji už také úspěšně rozmnožili. Proslavila se svým mimořádně zajímavým chováním při rozmnožování, neboť partneri odkládají své pohlavní produkty po výskoku z vody na vynořené listy nebo jiné předměty nad hladinou a samec pak oplodněné jikry postříkuje ocasem, aby nezaschly. Výskoky ryb z vody jsou nesmírně rychlé, přičemž jejich vzdušnou pouť lze pouhým okem jen nesnadno pozorovat. Každý třetí akt totiž proběhne během necelé jedné sekundy. Jednotlivé fáze tření můžeme proto studovat pouze pomocí fotografií nebo zpomaleného filmu.

Do čeledi štíhlotělovitých, jejíž zástupci obývají teplé vody Jižní Ameriky, jsou nyní zahrnuty rody *Copeina*, *Copella* a *Lebiasina* a patří do ní i některé další rody,

jako *Pyrrhulina* a drobnoušťky (*Nannostomus*). Ve starší odborné literatuře se můžeme setkat také s následujícími dnes již neplatnými vědeckými názvy (synonymy)



1



2

druhu *Copella arnoldi* – *Copeina arnoldi*, *Copeina callolepis* a *Copella callolepis* (synonymizována též s tetrou krásnoploutvou – *C. nattereri*), případně byla zaměňována s dalšími druhy, jako jsou *Copella carsevensensis*, tetra Eigenmannova (*C. eigenmanni*), štíhlotělka vláknovitá (*Pyrrhulina filamentosa*) nebo tetra (štíhlotělka) Rachovova (*P. rachoviana*).

Domovem tetry stříkavé je území dolního toku Amazonky a řeky Para v Brazílii, kde žije ve velkých hejnech na lokalitách s bohatou příbřežní vegetací. Obývá také malé záplavové tůně.

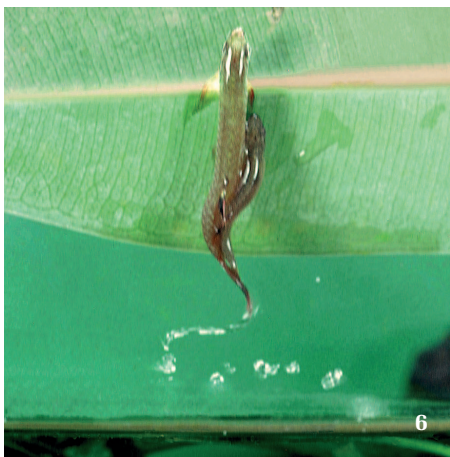
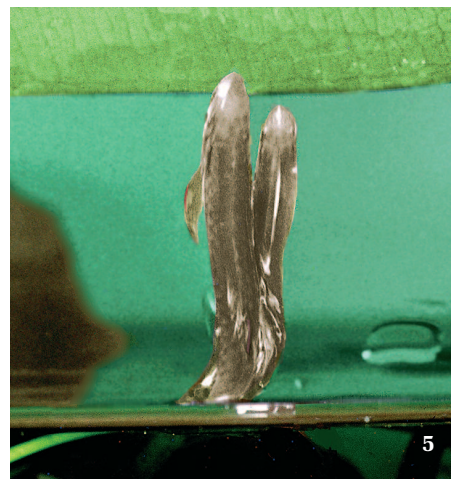
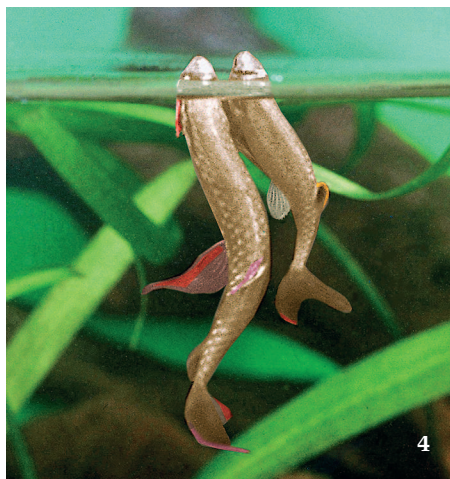
Při chovu je třeba vzít v úvahu, že jde o teritoriální druh. Nejzdatnější samec v akváriu zabere stanoviště, které považuje za ideální, což ostatní slabší sokové bezpodmínečně respektují. Vyhrazuje si zpravidla místo pod širší listovou čepelí klenoucí se nad hladinou, na níž bude později se samicí vyskakovat. K soubojům rivalů takřka nikdy nedochází. Nádrž s tetrami stříkavými musí být pečlivě přikryta sklem, aby nad vodou nevznikla jediná volná skulina, kterou by mohl především samec proskočit do nechráněného prostoru. Znamenalo by to pochopitelně jeho smrt. Ale co víc, uvolněné stanoviště dominantního jedince by v krátké době zbral druhý nejsilnější samec, kterého by brzy potkal stejný osud. Zlákat ke skokům samce se samicí může i tmavý předmět položený na krycím skle. Při snaze o efektivní akvarijní rozmnožování se této okolnosti záměrně využívá, ryby pak lepší jikry zespuje na sklo. Oplodněné jikry lze snadno seškrábnout a umístit do izolace, v níž bude v malém množství k dispozici voda vhodného chemického složení po jejich další vývoj (nejlépe o celkové tvrdosti kolem 3° dGH – německé stupně tvrdosti, s pH 6,5–6,9 a teplotou 23–24 °C). Samotný chov tetry stříkavé je možný prakticky v každé vodě teplé do 24 °C; vyšší teplota jí může podle zkušených chovatelů zkracovat život. I tak ale není dlouhověká, dožívá se průměrně tří let. Tetry jsou všežravci, dávají však přednost drobné živé potravě (zooplanktonu a larvám hmyzu).

V jednom ze zahraničních televizních dokumentů natočených v přírodě mohli diváci vidět skoky jednotlivých párů na listy rostlin při hromadném tření. Škoda, že kameraman, který pravděpodobně není akvaristou, jednotlivé momenty letu rybek „nerozfázoval“ nebo alespoň nezpomalil. Pokusil jsem se skoky zaznamenat na připojených fotografických záběrech, které dokázaly zastavit čas.

Záměrně vyprovokovat tetry k hromadnému tření lze imitováním deště. Jejich třecí aktivitu pravděpodobně podporuje i zvýšení vlhkosti vzduchu nad vodou. První skoky dvojic z vody k listu bývají často nekoordinované a nekončí vždy odložením pohlavních produktů; po chvíli je již ale souhra partnerů téměř dokonalá. Některá z přítomných samic z hejna schopná tření se obvykle provokativně přiblíží k samci (obr. 2). Obě ryby pak bok po boku zaujmou pozici těsně pod hladinou

1 Tetra stříkavá (*Copella arnoldi*) – nahoře samec, dole menší samice

2 Samice ochotná ke tření se většinou sama přiblíží k samci.



v postavení hlavami vzhůru a vybírají vhodné místo k odložení jiker (obr. 10). Jejich ocasy se od sebe vychýlí, jako by svíraly „kapku vody“, a následuje start (obr. 3 a 4). Partneri pak břišní částí těla přilnou ke spodní straně listu (obr. 7) a samice odloží 5–12 jiker, jež samec pokryje mlíčím (obr. 8). Za několik sekund ryby padají zpět do vody (obr. 9). Po odložení všech jiker (bývá jich 100–200) samice odplouvají – péče o potomstvo se neúčastní, kdežto samec zůstává na místě a pohybem ocasu snůšku zvlhčuje, aby na vzduchu nezuschla. Jeho starostlivost o budoucí pokolení však během krátké doby rovněž končí.

Při teplotě 24 °C se volně zárodky z jiker (euleterembrya) líhnou za 35–37 hodin

a do tří dnů se larvy s nediferencovaným ploutevním lemem (protopterygiolarvy) rozplavou a začínou přijímat potravu. Živí se drobným zooplanktonem, můžeme jim podávat vířníky a nejdrobnější živé nauplie buchanek nebo žábřonožky solné (*Artemia salina*). Podle některých chovatelů v potravní nouzi také nejmenno upravenou hmotu z umělého krmiva. Na vodovodní vodu musíme mladé tetry převádět zvolna, ale i tento pracný proces lze zvládnout, např. pomalým překapáváním vody z budoucí rozplavávací nádrže. Do ní je vhodné mláďata přemísťovat před nakrmením, protože změnu prostředí pak snášejí lépe. Ve stáří tří měsíců jsou již mláďata plně životaschopná.

3 Pár tetry stříkávé připravený k tření – ryby s ocasy odkloněnými od sebe se chystají ke skoku.

4 Partneri prudce vyrazí vpřed a prostupují hladinou.

5 Při letu vzduchem z ryb stéká voda.

6 Velké kapky kopírují dráhu letu.

7 Přistání na listu nad vodní hladinou

8 Odložení jiker a mlíčí na list

9 Po skončení třecího aktu tetry padají zpět do vody. Někdy je návrat obou partnerů do vody společný.

10 Samec se samicí tetry stříkávé vyhlíží k hladině. Napětí ryb vzrůstá a pozorně si prohlížejí čepel listu, na který budou odkládat své pohlavní produkty. Snímky J. Eliáše